

รูปจาก (1)

บุคคลสำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร. เกษัชกร จำลอง สุวคนธ์
(2452-2540)

ผู้วางรากฐานการศึกษาเภสัชศาสตร์ในยุคปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ ดร. เกษัชกร.จำลอง สุวคนธ์เป็นบุตรของพันตรีหลวงพิชิตไพริน เกิดเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2452 อันเป็นเวลาที่ไม่ไกลเสียกับการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์ปรุงยาในโรงเรียนราชแพทยาลัย ณ โรงพยาบาลศิริราชในปี พ.ศ. 2456 ที่ถือเป็นจุดกำเนิดของวิชาชีพเภสัชกรรมในประเทศไทย จึงอาจกล่าวได้ว่า ท่านได้เติบโตมาพร้อม ๆ กับวิชาชีพซึ่งกำลังจะครบรอบ 100 ปีในปีหน้า (พ.ศ. 2556) วารสารเภสัชกรรมไทยขอสดุดีคุณูปการของศาสตราจารย์ ดร. เกษัชกร.จำลอง สุวคนธ์ที่มีต่อวิชาชีพด้วยบทความชีวประวัติของท่าน บทความนี้เรียบเรียงมาจากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของท่าน (2) และจากงานวิจัยของวินนา เจริญสุวรรณ ยุพดี ศิริสินสุข นิชดา เกียรติยังอังสุลี อิงอร มันทรานนท์ และวิทยา กุลสมบุรณ์ (3) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารประวัติชีวิตและสัมภาษณ์ท่านอาจารย์จำลองเมื่อวันที่ 1 และ 29 กันยายน 2536 ขณะที่ท่านอายุได้ 84 ปี

อาจารย์จำลองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพเภสัชกรรมในยุคบุกเบิกอย่างแท้จริง แต่แทบน่าเชื่อเลยว่าการเข้าเรียนในโรงเรียนแพทย์ปรุงยาของท่านเป็นเรื่องบังเอิญ โดยท่านไม่มีความรู้เรื่องเภสัชกรหรือการปรุงยาแม้แต่หย่อนิด ญาติผู้ใหญ่ต้องการให้ท่านเรียนกฎหมายและตัวท่านเองก็ประสงค์จะรับราชการเป็นทหาร แต่ท่านบังเอิญได้พบเพื่อนเก่าที่กำลังไปสมัครเรียนในโรงเรียนแพทย์ปรุงยา การพูดคุยกับเพื่อนทำให้ท่านตัดสินใจเรียนวิชาปรุงยาเป็นการชั่วคราว ในปี พ.ศ. 2468 และวางแผนที่จะไปเรียนใน

โรงเรียนนายร้อยในอนาคต แต่ในที่สุดท่านเกิดความรักในเนื้อหาของวิชา และสำเร็จการศึกษาด้วยคะแนนเป็นที่หนึ่งของรุ่นและได้รับประกาศนียบัตรแพทย์ปรุงยาใน พ.ศ. 2470

ท่านเริ่มรับราชการในแผนกปรุงยาของโรงพยาบาลศิริราชโดยทำหน้าที่ปรุงยาและจ่ายยา อาจารย์ AH. Hale ผู้สอนวิชาปรุงยาวางใจให้ท่านสอนวิชานี้แทนแก่นักเรียนแพทย์ในช่วงที่ท่านลาพักผ่อนต่างประเทศ จนในปี พ.ศ. 2479 เมื่ออาจารย์ AH. Hale เดินทางกลับประเทศอังกฤษ ท่านจึงได้สอนแทนอย่างเต็มตัว ในปีเดียวกันนี้ ท่านรับหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเภสัชศาสตร์ ซึ่งมีขุนเภสัชการโกวิทย์เป็นประธาน คณะอนุกรรมการฯ ได้ปรับหลักสูตรประกาศนียบัตรแพทย์ปรุงยาเป็นระดับอนุปริญญา (3 ปี) โดยมีแนวคิดขยายหน้าที่เดิมของเภสัชกร คือ การเตรียมยา ให้ครอบคลุมหน้าที่ในการวิเคราะห์และวิจัยยาใหม่

ในปี พ.ศ. 2481 ท่านเดินทางไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย “ทุนมหิดล” ของกรมหลวงสงขลานครินทร์ที่ประทานแก่นักเรียนไทยเพื่อให้กลับมาพัฒนาการแพทย์ของไทย ท่านอาจารย์จำลองเล่าว่า การที่ได้รับทุนนั้น อาจจะเป็นผลบุญสืบเนื่องจากที่ครั้งหนึ่งท่านได้มีโอกาสปรุงพระโอสถถวายเมื่อพระราชบิดาทรงประชวรที่วังสระประทุม ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 2 สาขา คือ เภสัชอุตสาหกรรมจากวิทยาลัยเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์ฟิลาเดลเฟียและสาขาพฤกษศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย ในปี พ.ศ.2484 และรีบกลับประเทศไทยก่อนสงคราม

ภาพจากงานฉลองครบรอบ 84 ปีของ
ศาสตราจารย์ ดร. เกษักร.จำลอง สุวคนธ์ (1)

มหาเอเซียบูรพาเกิดขึ้นเพียง 3 เดือน

หลังกลับจากต่างประเทศ ท่านเป็นอาจารย์ที่แผนก
อิสระเภสัชกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใน
ขณะนั้นได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นระดับปริญญาเภสัชศาสตร
บัณฑิต 4 ปีแล้ว โดยการสนับสนุนของ ดร.ภก.ตัว ลพานุ
กรม หัวหน้าแผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์ในขณะนั้น ท่าน
ได้สอนนักศึกษาปริญญารุ่นแรกในชั้นปีสุดท้าย จนใน พ.ศ.
2489 ท่านได้แต่งตั้งเป็นคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ ท่านเห็น
ว่าบทบาทของเภสัชกรตะวันตกเริ่มมีความชำนาญเฉพาะ
ทางมากขึ้น ในด้านผลิตภัณฑ์ได้ปรับจากการปรุงยาอย่างง่าย
มาเป็นการประยุกต์ความรู้เช่น เคมี ฟิสิกส์ มาพัฒนาสูตร
ตำรับ และปรับการปรุงยาเฉพาะรายมาเป็นการผลิตยาขึ้น
อุตสาหกรรม ส่วนในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ก็ปรับจากการ
ตรวจสอบยาที่แพทย์สั่งเป็นผู้แนะนำการใช้ยา แนวคิด
ดังกล่าวก่อให้เกิดหลักสูตรเภสัชศาสตร์มหาบัณฑิตใน พ.ศ.
2495 เพื่อรองรับเภสัชกรที่จบปริญญาตรีและความต้องการ
อาจารย์เภสัชศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น

ท่านอาจารย์จำลองมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจึงทำให้
การศึกษาเภสัชศาสตร์ของไทยทันสมัยทัดเทียมสากลและ
ทันความต้องการของสังคม ในปี พ.ศ. 2504 ท่านได้ปรับ
การศึกษาเภสัชศาสตรบัณฑิตเป็น 5 ปีให้ทัดเทียมกับ

ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นหลักสูตรที่มีวิทยาศาสตร์
พื้นฐานและเภสัชศาสตร์ด้วยกัน ทั้งยังเพิ่มวิชาทางคลินิก
ได้แก่ กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา วิชาเภสัชกรรมคลินิก
นอกจากนี้ยังมีวิชาทางสังคม คือ การตลาด

ช่วงที่ท่านจบจากโรงเรียนแพทย์ปรุญยานั้น บทบาท
ของเภสัชกรเน้นหนักที่บริการในโรงพยาบาลและกรมกอง
ทหาร สมัยนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดให้การบริการทางยาเป็น
หน้าที่เฉพาะของเภสัชกร ทำให้บทบาทของเภสัชกรในสังคม
ไม่ชัดเจน ท่านอาจารย์จำลองผลักดันบทบาทของเภสัชกรให้
ชัดเจนด้วยหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต 5 ปี ทำให้เภสัชกร
สามารถปฏิบัติงานนอกเหนือจากในโรงพยาบาล เช่น การ
ทำงานในด้านเภสัชอุตสาหกรรมที่เริ่มมีในประเทศไทยมาก
ขึ้นเมื่อรัฐบาลสนับสนุนการลงทุนการผลิตยาในประเทศ และ
การทำงานด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ทั้งภาครัฐและเอกชน

ต่อมาท่านได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์
การแพทย์ สิ่งแรกที่ท่านดำเนินงาน คือ การพัฒนาสถานที่
และอุปกรณ์ ตลอดจนวางรากฐานการวิจัยโดยการส่ง
เจ้าหน้าที่ไปดูงานหรือศึกษาในต่างประเทศ การพัฒนางาน
วิเคราะห์ยา อาหาร และเครื่องดื่ม การพัฒนางานวิจัยทาง
การแพทย์โดยเน้นการวิจัยสมุนไพรไทย การพัฒนางาน
ชันสูตรการแพทย์ การก่อตั้งโรงเรียนพนักงานวิทยาศาสตร์
การแพทย์ขึ้นในปี พ.ศ. 2508 (ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของ
วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจน
ภิเชกในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวง
สาธารณสุข)

ท่านอาจารย์จำลองยังมีบทบาทสำคัญในองค์กร
วิชาชีพ ท่านเป็นนายกเภสัชกรรมสมาคมฯ ในปี พ.ศ. 2485
และดำรงตำแหน่งนายกฯ ยาวนานที่สุด (พ.ศ. 2485-2487
และ 2490-2499) การบริหารสมาคมของท่านมีเป้าหมาย
ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่สมาชิกและแก้ไขความไม่เป็น
ธรรมในวิชาชีพ ท่านในฐานะคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ นายก
เภสัชกรรมสมาคมฯ และอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่สำคัญ 2 ฉบับ
คือ พระราชบัญญัติการขายยา พ.ศ. 2493 และ

พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 โดยท่านอาจารย์จำลองเป็นประธานในการยกร่างพระราชบัญญัติยาในระดับกระทรวงเป็นผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขไปประชุมในคณะกรรมการกฤษฎีกา และเป็นกรรมการในรัฐสภาเพื่อพิจารณาพระราชบัญญัตินี้

อาจารย์จำลองเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. 2512 ท่านอุทิศกายและใจผลักดันวิชาชีพเภสัชกรรมโดยผ่านกลไกการให้ความรู้แก่ประชาชน ผ่านกลไกทางกฎหมายโดยแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ยอมรับว่าหน้าที่ทางด้านยาเป็นของเภสัชกรและผ่านกลไกการศึกษาเพื่อสร้างเภสัชกรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม ศาสตราจารย์ ดร. เภสัชกร.จำลอง สุวคนธ์ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคมะเร็งในวันที่ 29 มิถุนายน 2540 รวมอายุได้ 88 ปี

เอกสารอ้างอิง

- 1) เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. ที่ระลึกครบรอบ 84 ปี เภสัชกร ศาสตราจารย์ ดร.จำลอง สุวคนธ์. กรุงเทพฯ: บีเคอินเตอร์ปรีน; 2536.
- 2) วณิดา จิตหมั่น. ชีวิตประวัติของศาสตราจารย์ จำลอง สุวคนธ์. ใน: อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ จำลอง สุวคนธ์. ม.ป.พ.; 2540.
- 3) วินนา เจริญสุวรรณ, ยุพดี ศิริสินสุข, นียดา เกียรติยิ่งอังสุลี, อิงอร มันทรานนท์, วิทยา กุลสมบูรณ์. บทบาทของบุคคลสำคัญทางด้านเภสัชกรรมไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2535. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.